

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

01008, м. Київ, вул. М. Грушевського, 5

№ 1/81 від 13.05.14р.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

**Суб'єкта права на
конституційне подання:
народних депутатів України**

47 народних депутатів України

**Уповноважені представники за
дорученням народних депутатів
України:**

**Народні депутати України
Стаднійчук Роман Васильович
Богословська Інна Германівна**

**Помічник-консультант народного
депутата України
Стаднійчука Романа Васильовича
Заєць Андрій Вікторович**

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо офіційного тлумачення статті 112 Конституції України в системному зв'язку з нормами статей 106, 128, 131, 156 Конституції України щодо повноважень Голови Верховної Ради України під час виконання ним обов'язків Президента України.

1. Відповідно до 2 ст. 150 Конституції України, п. 4 ст. 13, 42, 43 Закону України «Про Конституційний Суд України» № 422/96-ВР звертаємось для вирішення питання щодо офіційного тлумачення статті 112 Конституції України в системному зв'язку з нормами статей 106, 128, 131, 154, 156 Конституції України щодо повноважень Голова Верховної Ради України під час виконання ним обов'язків Президента України.

2. Статтею 112 Конституції України визначено, що у разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 108, 109, 110, 111 цієї Конституції виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Голову Верховної Ради України. Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2, 6-8, 10-13, 22, 24, 25, 27, 28 статті 106 Конституції України.

Відповідно до ст. 108 Конституції України повноваження Президента України припиняються достроково у разі:

- 1) відставки;
- 2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 3) усунення з поста в порядку імпічменту;
- 4) смерті.

Одночасно Верховна Рада України постановою від 22.02.2014 р. № 757-VII лише встановила той факт, що Президент України В. Янукович у неконституційний спосіб самоусунувся від здійснення конституційних повноважень та є таким, що не виконує свої обов'язки.

При цьому посилання на жодну із вказаних підстав дострокового припинення повноважень Президента України наведено не було.

Також цією постановою Верховна Рада призначила дату проведення позачергових виборів Президента України на 25 травня 2014 р.

Надалі, обґрунтовуючи свої дії самоусуненням Президента України В. Януковича від виконання конституційних повноважень, Верховна Рада України прийняла постанову від 23.02.2014 р. № 764-VII щодо покладання на Голову Верховної Ради України Турчинова Олександра Валентиновича виконання обов'язків Президента України згідно із ст. 112 Конституції України.

Проте, як вже зазначалось вище, стаття 112 Конституції України передбачає покладання на Голову Верховної Ради України виконання обов'язків Президента України у разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статті 108 Конституції України.

Враховуючи, що на Голову Верховної Ради України було покладено виконання обов'язків Президента України з підстав, відмінних від тих, що визначені в ст. 108 Конституції України, виникає логічне питання: які межі повноважень особи, на яку покладено обов'язки Президента України з підстав,

що викладені вище та не пов'язанні з випадками дострокового припинення, визначеними ст. 108 Конституції України?

Крім того, враховуючи обмеження щодо виконання Головою Верховної Ради України обов'язків Президента України, встановлені в ст. 112 Конституції України, необхідно чітко визначити межі повноважень особи, що виконує обов'язки Президента України, з урахуванням вказаних обмежень.

3. На думку суб'єкта конституційного подання, існує необхідність офіційного тлумачення норм статті 112 Конституції України в системному зв'язку з нормами статей 106, 128, 131, 154, 156 Конституції України з метою чіткого розуміння повноважень, якими наділений Голова Верховної Ради України під час виконання ним обов'язків Президента України (з підстав передбачених в розділі 2 даного конституційного подання) та недопущення незаконного обмеження таких повноважень.

4. Необхідність офіційного тлумачення вищезазначених норм Конституції України у частині визначення меж повноважень Голови Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України, відповідно до процедури, визначеній в розділі 2 цього подання, пов'язано з певною правовою невизначеністю стосовно цього питання, що не дає змоги забезпечити в повній мірі принцип законності при виконанні Головою Верховної Ради України обов'язків Президента України - обов'язок органів державної влади діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України (ст. 19 Конституції України).

Так, стаття 112 Конституції України вказує на обмеження щодо здійснення повноважень Голови Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України, які стосуються лише тих конкретних повноважень, які визначені у статті 106 Конституції України.

Враховуючи зазначені вище особливості тимчасового наділення Голови Верховної Ради України повноваженнями Президента України, необхідно чітко визначитись, які саме обмеження при виконанні обов'язків Президента України поширюються на вказану особу.

Стаття 106 Конституції України встановлює перелік дій, які здійснює Президент України. Однак немає чіткого визначення того, є цей перелік дій функціями Президента України, його обов'язками, правами тощо.

Вочевидь необхідно зробити аналіз повноважень Президента України, визначених в ст. 106 Конституції України на предмет того, є це його правами чи обов'язками.

Стаття 112 Конституції чітко визначає, що на Голову Верховної Ради України покладається виконання обов'язків Президента України у разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 108, 109, 110, 111 цієї Конституції. Однак немає чіткої відповіді – чи наділяється в такому випадку Голова Верховної Ради України і правами Президента України, якими він наділений згідно норм Основного закону.

Логічно, що повноваження – це поняття набагато ширше аніж права та обов'язки, а останні є його складовою.

Повноваження Президента України включають в себе як його права, так і обов'язки.

Так, повноваження Президента України щодо забезпечення державної незалежності, національної безпеки та правонаступництва держави (п. 1 ч. 1 ст. 106 Конституції) є обов'язком Президента України. А здійснення помилювання (п. 27 ч. 1 ст. 106 Конституції), право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (п. 30 ч. 1 ст. 106 Конституції) є правом Президента України.

Згідно ст. 112 Конституції України Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2, 6-8, 10-13, 22, 24, 25, 27, 28 статті 106 Конституції України.

Аналіз вказаних обмежень дозволяє зазначити, що Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України не може здійснювати ті повноваження, які, в тому числі, стосуються кадрових питань, що належать до конституційних повноважень Президента України.

Так, Голова Верховної Ради України при виконанні обов'язків Президента України не має повноважень:

- вносити до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України (пункт 10 статті 106);
- призначати на посаду та звільняти з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора України (пункт 11 статті 106);
- призначати на посади та звільняти з посад половину складу Ради Національного банку України (пункт 12 статті 106);
- призначати на посади та звільняти з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (пункт 13 статті 106);
- призначати на посади та звільняти з посад третину складу Конституційного Суду України (пункт 22 статті 106).

Ці положення Конституції України є логічними, адже в ішному випадку, у разі реалізації Головою Верховної Ради повноважень, визначених у пунктах 10,11,12,13, 22 статті 106 Конституції України за час тимчасового виконання обов'язків глави держави, особа, яка буде обрана на посаду Президента України відповідно до Конституції і законів України у такому випадку фактично буде позбавлена можливості реалізації своїх конституційних повноважень, що, зокрема, пов'язано зі строком повноважень відповідних суб'єктів, призначення на посади яких здійснює Президент України. Так, судді Конституційного Суду України призначаються строком на 9 років (ст. 148

Конституції України); строк повноважень Генерального прокурора України - п'ять років (стаття 122 Конституції України) тощо.

Але ж, перелік повноважень Президента України, визначених в ст. 106 Конституції України не є вичерпним та розкривається в інших розділах Основного закону. Зокрема, повноваження на призначення судді вперше визначені в ст. 128 Конституції України, ст. 131 визначає повноваження Президента України на призначення членів Вищої ради юстиції, ст. 154 надає Президенту України право на подання законопроектів про внесення змін до Конституції України, ст. 156 встановлює обов'язок Президента призначати всеукраїнський референдум за народною ініціативою тощо.

Тобто необхідно чітко визначитись, чи обмежені повноваження Голови Верховної Ради України під час виконання ним обов'язків Президента України лише положеннями, викладеними в ст. 112 Конституції, чи стосуються і інших повноважень Президента України, що викладені в нормах Основного закону поза межами положень ст. 106 Конституції України, зокрема, кадрові питання.

Так, відповідно до статті 131 Конституції України в Україні діє Вища рада юстиції. Вища рада юстиції складається з двадцяти членів. Верховна Рада України, Президент України, з'їзд суддів України, з'їзд адвокатів України, з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ призначають до Вищої ради юстиції по три члени, а всеукраїнська конференція працівників прокуратури - двох членів Вищої ради юстиції.

В статті 112 Конституції України відсутнє пряме обмеження щодо призначення членів Вищої ради юстиції Головою Верховної Ради України під час покладання на нього обов'язків Президента України. Разом з тим, ст. 131 Основного Закону України одним із суб'єктів формування Вищої ради юстиції чітко визначає саме Президента України, та не має будь-яких застережень щодо цього.

Отже, як вже зазначалось вище, майбутній Президент України буде позбавлений можливості реалізації свого конституційного повноваження щодо призначення членів Вищої ради юстиції, враховуючи порядок їх призначення та підстави звільнення.

Одночасно, необхідно вказати, що зазначені кадрові питання відносяться до обов'язків Президента України, однак обмеження Голови Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України згідно ст. 112 Конституції України поширюється і на п. 25, 28 ст. 106 Конституції України (нагородження державними нагородами; створення консультаційних, дорадчих та інших допоміжних органів та служб).

А це вже є правом, а не обов'язком Президента України.

Тому необхідно розтлумачити положення ст. 112 Конституції України щодо того, наділений Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України лише обов'язками Президента України,

визначеними Основним законом України, чи повноваженнями в повному обсязі (включаючи права та обов'язки) з урахуванням обмежень, визначених ст. 112 Конституції України.

5. З метою недопущення порушення конституційних прав та свобод громадян, зважаючи на місце, яке посідає інститут Президента в системі органів державної влади України та його конституційні повноваження, існує нагальна необхідність розглянути вказане конституційне звернення у прискореному порядку.

Виходячи з вище викладеного та керуючись статтями 147, 150, Конституції України, статтями 13, 42, 43, 71 Закону України "Про Конституційний Суд України" просимо Конституційний Суд України:

1. Надати офіційне тлумачення статті 112 Конституції України в системному зв'язку з нормами статей 106, 128, 131, 154, 156 Конституції України (та іншими положеннями Конституції України що визначають повноваження Президента України) щодо того, які межі повноважень Голови Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України відповідно до постанови Верховної Ради України «Про покладання на Голову Верховної Ради України виконання обов'язків Президента України згідно із статтею 112 Конституції України» від 23.02.2014 р. № 764-VII.

Додатки:

- 1) витяг з Конституції України на 9 аркушах;
- 2) постанова Верховної Ради України «Про покладання на Голову Верховної Ради України виконання обов'язків Президента України згідно із статтею 112 Конституції України» від 23.02.2014 р. № 764-VII на 1 аркуші;
- 3) постанова Верховної Ради України «Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень» від 22.02.2014 р. № 757-VII на 1 аркуші.

Підписи суб'єктів права на конституційне подання – 47 народних депутатів України додаються на 2 аркушах.

Брати участь у конституційному провадженні за цим поданням
уповноважуються:

1. Народний депутат України Старийчук
Раїса Васильівна
2. Народний депутат України Воловська
Тіма Сергіївна
3. Діловода-консультант народного депутата
України Старийчук Раїса Васильівна,
Касюк Андрій Вікторович

Народні депутати України:

1. Богословська Ганна Терентівна
2. Дубинчук Ярослав Васильович
3. Червона Роман Іванович
4. Трояк Оксана Леонівна
5. Копиць Сергій Миколайович
6. Немисовий Віталій Олександрович №132
7. Федор Федір Федорович 109
8. Мельниченко І. В. №413
9. Білошанов Сергій Валерійович №285
10. Рабрина Андрій Віталійович Самуїлівна №23
11. Семенюк Роман Олександрович №425
12. Курвчино Сергій Анатолійович №327
13. Олександр Д. П. №262
14. Іванов А. Ю. №256
15. Сурин А. М. 299
16. Валашко В. А. №052
17. Скосар Б. Е. №128
18. Шабляков О. М. №53
19. Курган В. П. №309
20. Іванюк А. О. №352
21. Гелюк М. В. №353
22. Пирог А. П. №067
23. Андрюшенко В. А. №427
24. Терлюк В. В. №297
25. Крилов М. П. №132
26. Горт. Ю. П. №191

26/зважають шість/підписів св.б.

- 27 Ашменко А.Р. №210
 28 Карганець Е.П. №301
 29 Шенков Р.Ю. 262
 30 Крук Ю.Б. №366
 31 Заремко В.А. 252
 32 Лобченко А.В. 257
 33 Ткаченко С.М. №259
 34 Мариньчук О.В. №261
 35 Руденко К.О. 255
 36 Буньковий В.В. 254
 37 Доменик А.В. 67
 38 Волгарова Т.О. 260
 39 Демченко М. 252
 40 Палахний А.П. 143
 41 Розенко П.В. 144
 42 Ревенко А.Д. 471
 43 Мачков О.Ф. 167
 44 Корнійчук Д.О. 158
 45 Кучовий В.Г. 319
 46 Стаднийчук Валентина Романівна, Рахманівка, ДТ.552
 47 Жвешко А.А. 5362
 48
 49
 50
 51
 52
 53

з свого 45 (сорок п'ять) підписів
 народних депутатів України
 керівник управління кадрів

Д. Максименко
 19.05.2014р.

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

01008, м. Київ, вул. М. Грушевського, 5

№ 291 від 15.07.2014р.

Голові Конституційного Суду України
Бауліну Ю.В.

01033, м. Київ, вул. Жилинська, 14

Шановний Юрію Васильовичу!

19.05.2014 року Конституційним Судом України отримано конституційне подання від 45 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення статті 112 Конституції України в системному зв'язку з нормами статей 106, 128, 131, 156 Конституції України щодо повноважень Голови Верховної Ради України під час виконання ним обов'язків Президента України.

За змістом статті 112 Конституції України у разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 108, 109, 110, 111 цієї Конституції виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Голову Верховної Ради України. Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2, 6-8, 10-13, 22, 24, 25, 27, 28 статті 106 Конституції України.

Із тексту наведеної норми вбачається, що вона оперує поняттями «повноваження Президента України» та «обов'язки Президента України». Так, у разі дострокового припинення повноважень Президента України виконання обов'язків Президента України покладається на Голову Верховної Ради України; Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження Президента України, визначені окремими положеннями статті 106 Конституцією України.

Отже, Конституція України не ототожнює поняття „ повноваження Президента України " та " обов'язки Президента України ".

У статті 106 Основного Закону України визначено повноваження Президента України, що являють собою дії глави держави, вчинення одних з яких є його обов'язком, а інших - правом. Зокрема, згідно з пунктом 28 частини першої статті 106 Конституції України Президент України створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби. Проте створення таких органів є швидше правом Президента України, аніж його обов'язком, оскільки необхідність створення цих органів, їх кількість та функціональне призначення є питанням доцільності.

Вбачається, що покладання на Голову Верховної Ради України виконання обов'язків Президента України означає, що він виконує виключно ті дії Президента України, вчинення яких є обов'язковим для нормального функціонування держави. Зазначене зумовлено тим, що статус Президента України, який обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування, є главою держави і виступає від її імені (частина перша статті 102, частина перша статті 103 Конституції України), не є рівнозначним статусу Голови Верховної Ради України, який обирається Верховною Радою України зі складу народних депутатів України (частина перша статті 88 Конституції України).

При цьому виконання Головою Верховної Ради України обов'язків Президента України не повинно призводити до порушення принципу поділу влади, визначеного статтею 6 Основного Закону України. Конституційний Суд України у Рішенні від 1 квітня 2008 року № 4-рп/2008 вказав, що поділ державної влади є структурною диференціацією трьох рівнозначних основних функцій держави: законодавчої, виконавчої, судової. Він відображає функціональну визначеність кожного з державних органів, передбачає не тільки розмежування їх повноважень, а й їх взаємодію, систему взаємних стримувань та противаг, які мають на меті забезпечення їх співробітництва як єдиної державної влади (підпункт 4.1 пункту 4 мотивувальної частини).

Аналіз повноважень Президента України з точки зору можливості чи неможливості їх виконання Головою Верховної Ради України як виконуючим обов'язки Президента України в контексті статті 112 Конституції України дозволяє зробити висновок, що законодавець, встановлюючи обмеження для виконуючого обов'язки Президента України, виходив саме із необхідності зберегти принцип поділу влади, систему стримувань та противаг і не допустити можливості узурпації влади.

Таким чином, повноваження Голови Верховної Ради України як виконуючого обов'язки Президента України обмежені не лише заборонаю здійснювати повноваження Президента України, передбачені пунктами 2, 6 - 8, 10 - 13, 22, 24, 25, 27, 28 статті 106 Конституції України, а й дозволом виконувати тільки ті обов'язки глави держави, без яких неможливе виконання державою та її органами своїх невідкладних функцій.

Однак Конституція України не визначає, які саме з повноважень Президента України відображають його обов'язки, а які надають йому можливість обирати — вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення. Така конституційна невизначеність уможливорює вчинення виконуючим обов'язки Президента України тих дій, які не належать до обов'язків Президента України, а отже, може призвести до перевищення ним повноважень та до порушення принципу поділу влади.

Зокрема, така ситуація може скластися під час формування суддівського корпусу, адже згідно з частиною першою статті 128 Конституції України перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України. Здійснення такого призначення виконуючим обов'язки Президента України не лише позбавить новообраного Президента України права провести це призначення, а й фактично надасть можливість представнику законодавчого органу вирішити питання, яке не належить до компетенції парламенту (зі змісту зазначеної конституційної норми вбачається, що Верховною Радою України безстроково обираються всі інші судді, крім суддів Конституційного Суду України, а також тих, хто призначається на посаду професійного судді вперше).

Аналогічною буде ситуація щодо формування Вищої ради юстиції, яка згідно з частиною другою статті 131 Конституції України складається з двадцяти членів, по три з яких призначають, зокрема, Президент України та Верховна Рада України. Порядок призначення членів Вищої ради юстиції Президентом України та Верховною Радою України визначено Законом України „ Про Вищу Раду юстиції" від 15 січня 1998 року № 22/98-ВР (статті 8, 9). Цим же законом визначено й підстави припинення повноважень членів Вищої ради юстиції (стаття 18). Обрання Президента України і, відповідно, припинення виконання обов'язків Президента України Головою Верховної Ради України не є підставою припинення повноважень членом Вищої ради юстиції, призначеним виконуючим обов'язків Президента України.

Крім того, Вища рада юстиції є органом, повноважним вирішувати кадрові питання формування суддівського корпусу. В умовах тотальної недовіри до суддівської влади призначення члена Вищої ради юстиції вимагає неухильного дотримання всієї законодавчо визначеної процедури такого призначення. Тож будь-яка конституційна невизначеність у питанні можливості здійснення виконуючим обов'язки Президента України конституційних повноважень глави держави щодо призначення члена Вищої ради юстиції може викликати сумніви стосовно легітимності цього органу, а отже, і легітимності сформованого у подальшому суддівського корпусу.

Практична необхідність тлумачення Конституційний Судом України статті 112 Конституції України полягає у тому, що указом виконуючого обов'язки президента України Турчиновим О.В. від 11.04.2014 року №396/2014 призначено трьох членів Вищої ради юстиції та на даний час в умовах не визначеності положень вказаної статті виникають сумніви щодо правомірності їх призначення та перебування на вказаних посадах. Крім того тлумачення даної

норми необхідне для правильного її застосування в майбутньому у випадку виконання обов'язків президента Головою Верховної Ради України.

З огляду на це, а також зважаючи, що згідно з конституційними положеннями у разі дострокового припинення повноважень Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України **на Голову Верховної Ради України покладається виконання обов'язків Президента України, а не його повноважень**, необхідним є надання Конституційним Судом України офіційного тлумачення положень статті 112 Конституції України в аспекті питання: чи наділений Голова Верховної Ради України в період виконання ним обов'язків Президента України лише обов'язками Президента України, визначеними Основним Законом України, або повноваженнями глави держави в повному обсязі (включаючи права та обов'язки) з урахуванням обмежень, визначених статтею 112 Конституції України.

З метою недопущення порушення конституційних прав та свобод громадян, зважаючи на місце, яке посідає інститут Президента в системі органів державної влади України та його конституційні повноваження, просимо Конституційний Суд України визнати вищевказане конституційне подання невідкладним та розглянути його у найкоротший термін.

**Уповноважені представники
за дорученням народних депутатів України:**

Народні депутати України

Стаднійчук Р.В.

Богословська І.Г.

**Помічник-консультант
народного депутата України
Стаднійчука Романа Васильовича**

Заєць А.В.